

institution and primary school. Role game is important in the process of development of children's fluent speech, imagination, and comprehension of the conventionality of its rules.

The Concept of NUS outlines the introduction of a competent approach into the educational process. According to this approach the child is changing not only because he / she has acquired certain knowledge and skills, but also because these changes are determined by the nature of child's activity, attitude towards it, the level of cognitive processes, readiness for self-education, that is, changes, necessary for personality's development.

Continuity is a multidimensional pedagogical phenomenon, defined as the necessary link between phenomena; between the new and the previous; between different stages of development. Continuity is predetermined by the preliminary stages of development, which determine the present and orientate towards the future. The analysis of pedagogical experience suggests continuity as a two-way process in which at the first stage of education the "self-value" of preschool childhood is preserved, and the fundamental qualities of the child's personality to be the basis of successful study in primary school are formed.

Key words: New Ukrainian school, competences, continuity, social adaptation, communicative orientation, game methods, readiness for learning.

УДК 378 : 373.29.091.12.011.3-051

DOI: 10.32626/2309-9763.2019–26–2.266-271

Оксана Кисла, Вікторія Коваль
Oksana Kysla, Victoriia Koval

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ НАСТУПНОСТІ МІЖ ДОШКІЛЬНОЮ ТА ПОЧАТКОВОЮ ЛАНКАМИ ОСВІТИ

THE TEACHERS TRAINING PEQUILIARITIES IN THE CONTEXT OF REALIZATION OF THE CONTINUITY BETWEEN PRESCHOOL AND PRIMARY STAGES OF EDUCATION

У статті розкрито проблему підготовки педагогічних кадрів на засадах ступеневої освіти, визначено наукові аспекти наступності дошкільної та початкової освіти, виокремлено основні проблеми і напрями реалізації принципу наступності між ЗДО і початковою школою. Значна увага зосереджена на необхідності підготовки педагогічних кадрів до реалізації принципу наступності, удосконалення змісту освіти, підготовки майбутніх фахівців у галузі дошкільної та початкової освіти відповідно до вимог принципу наступності; формування професійних компетентностей майбутніх педагогів, здатності до самоосвіти впродовж життя, прагнення до професійного зростання.

Ключові слова: наступність, дошкільна освіта, початкова освіта, підготовка педагогічних кадрів.

Характерною ознакою сучасних змін у системі вітчизняної освіти є її реформування на засадах неперервності. Основними напрямками цього процесу є реалізація його в контексті особистісно зорієнтованої освітньої моделі, спрямованість на виконання державних стандартів, забезпечення наступності між різними ланками освіти.

Сучасний стан проблеми наступності характеризується різнобічністю охоплення широкого кола питань та неоднозначністю їх трактування і має комплексний характер, адже дана проблема знаходиться на перетині педагогіки, психології, філософії, соціології та фізіології.

Проблему наступності вивчали багато педагогів як минулого (Блонський П., Люблінська Г., Макаренко А., Русова С., Сухомлинський В., Ушинський К. та ін.), так і сучасні науковці. Узагальнюючи положення їх праць, можна виокремити декілька напрямів у дослідженні проблеми наступності:

- загальні засади проблеми наступності (Артемова Л., Богуш А., Котирло В., Плохій З., Проскура О., Савченко О. та ін.);
- формування особистості педагога (Бондар В., Зязюн І., Ничкало Н., Пехота О., Семиченко В., Сисоєва С. та ін.);
- особливості наступності у роботі ЗДО і початкової школи: формування навчальних умінь (Гончарова І., Назаренко Г. та ін.); у виховній роботі (Ликова В.); у фізичному вихованні (Вільчковський Е., Дубогай О.); в умовах навчально-виховних комплексів “ЗДО-початкова школа” (Богуш А., Іщенко Л., Кузь В., Чепка О. та ін.)

Метою статті є висвітлити особливості підготовки педагогів до реалізації принципу наступності між двома суміжними ланками – дошкільною і початковою освітою.

У педагогічній науці наступність розглядається як універсальна педагогічна категорія, яка забезпечує взаємоузгодженість і взаємозв'язок суміжних щабелів, етапів педагогічної діяльності, що визначає неперервність системи освіти [3, с. 53]. Наступність є важливим інструментом здійснення безперервності освіти між її ланками. Це виражено у зв'язку та погодженості між всіма компонентами освіти, а саме: цілями, завданнями, змістом, методами, засобами, формами організації, які забезпечують ефективний розвиток та успішне навчання та виховання дитини на цих ланках освіти.

Забезпечення наступності у роботі дошкільного закладу і початкової школи є елементом, частиною загальної проблеми наступності між різними ланками освіти. Ланка, яка забезпечує підготовку дитини до школи і в якій буде діяти вихователь дітей дошкільного віку, має бути основною у розвитку передумов до духовно-творчої самореалізації дітей. У свою чергу, вчителю початкових класів слід враховувати той факт, що у молодшому шкільному віці важливими є передумови, які були закладені у дошкільному дитинстві.

Коваленко О. вважає, що для забезпечення наступності й перспективності дошкільної та початкової освіти потрібно подолати протиріччя між теорією і практикою, між критеріями оцінювання знань, умінь і навичок дітей на різних етапах розвитку [6].

Сучасна ситуація в дошкільній і початковій освіті характеризується низкою негативних моментів, серед яких: суперечність між запитам батьків і школи та необхідністю збереження специфіки дошкільної освіти; деформація істинної дошкільної освіти у зв'язку з реалізацією неспецифічних для неї форм; незавершеність освітньої роботи, розпочатої в дошкільний період, при більш ранньому початку навчання; перетворення переходу до школи в ситуацію, яка є психотравмуючою як для дитини, так і для батьків [4].

Розглядаючи психолого-педагогічний аспект проблеми наступності, вітчизняні вчені (Борисова З., Гурська В., Киричук О., Шелухін Ф.) виокремлюють три напрями її забезпечення в роботі закладів дошкільної освіти і початкової школи.

Перший напрям пов'язаний із усією системою виховної роботи в дошкільного закладу, що спрямована на загальну підготовку дитини до навчання у школі; узгодженням мети на рівні дошкільної та початкової освіти. Мета дошкільного виховання – всебічний загальний розвиток дитини відповідно до вікових особливостей дітей. Мета початкової школи – продовжити всебічний загальний розвиток дітей, враховуючи специфіку шкільного життя. І у ЗДО, і у школі освітньо-виховний процес має бути спрямований на становлення особистості дитини, розвиток її компетентності (комунікативної, інтелектуальної, фізичної), креативності, ініціативності, самостійності, відповідальності, довільності, волі і безпеки поведінки, самосвідомості і самооцінки.

Другий напрям передбачає спеціальну підготовку дітей до тих предметів, які будуть вивчатись у школі; збагачення змісту у початковій школі: збільшення матеріалів краєзнавчого

характеру, збагачення змісту уроків естетичного циклу, прилучення до національної культури, художньої діяльності з метою збагачення загальнокультурного розвитку дитини; введення різних видів дитячої діяльності творчого характеру (ігри, драматизації, імпровізації тощо).

Третій напрям наступності ЗДО і початкової школи – це взаємодія, спільна робота школи, дитячого садка і батьків щодо підготовки дітей до школи, вдосконалення форм організації і методів навчання в ЗДО і початковій школі: відмова від регламентованого навчання в дошкільному закладі, рухова активність дітей на уроках фізкультури, перервах, проведення інтегрованих занять, використання в ЗДО проектних методів, зв'язок навчання з повсякденним життям, використання ігрових прийомів на уроках, активних методів навчання, забезпечення діалогічності спілкування як у ЗДО, так і у початковій школі [2].

У розв'язанні завдань реалізації наступності дошкільної та початкової освіти є певні проблеми:

- суперечності між провідними лініями навчання і виховання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку, що визначають успіх усього подальшого гармонійного розвитку;
- створення цілісного освітнього простору на перехідному етапі від закладу дошкільної освіти до школи;
- керування процесом переходу від гри у дошкільників до навчання у молодших школярів;
- створення умов для реалізації єдиної лінії загального розвитку дитини [5].

Ці проблеми зорієнтовані передусім на співпрацю двох освітніх ланок, на усунення суперечок між запитами школи і можливостями дошкільного закладу.

Окрім того, з розвитком сучасної науки зростає складність матеріалу, що вивчається в школі, а пропедевтичні знання формуються у ЗДО, відповідно збільшується об'єм навчальної інформації. Одним із ефективних шляхів розв'язання проблеми інформаційного перевантаження дітей є ущільнення навчальної інформації та уникнення фактологічності навчального матеріалу за рахунок інтеграції знань, і підбору методів навчання, спрямованих на формування безпосередньо компетентностей.

Серед причин окреслених вище проблем є невміння педагогів застосовувати знання про закономірності розвитку дитини у змісті й організації діяльності дітей, у методиках навчання окремим предметам, невідповідність їх до створення умов для подальшого розвитку дитини при переході від дошкільної до шкільної ланки освіти.

У зв'язку з цим, необхідні зміни у професійній підготовці майбутніх педагогів дошкільної та початкової освіти, пов'язані з формуванням у них готовності до реалізації наступності дошкільної і початкової освіти.

Бондаренко Н. і Ляшова Н. зазначають, що реалізація наступності між дошкільною і початковою освітою може відбуватися через діяльнісно-практичний метод, що являє собою цілісну структуру. Показниками його становлення є усвідомлення, стійкість, мобільність, адекватність, широта переносу та точність педагогічної діяльності щодо реалізації наступності як вихователями ЗДО, так і вчителями початкових класів. Можна виокремити такі групи умінь, які необхідні педагогам для успішної реалізації наступності на практиці:

- аналітичні – визначати причини і наслідки нерозв'язаних проблем наступності, проводити діагностику готовності до навчання й аналізувати результати, правильно визначати завдання наступності та розв'язувати їх;
- прогностичні – обирати форми роботи у відповідності з метою наступності і форми взаємодії вихователів та вчителів, прогнозувати результати діагностики готовності дітей до навчання, планувати роботу з батьками;
- проектні – формулювати конкретні завдання реалізації наступності дошкільної та початкової освіти, проектувати особистісний розвиток кожної дитини, прогнозувати результати підготовки до навчання у школі, підбирати засоби, методи та форми роботи з дітьми;

- рефлексивні – аналізувати хід реалізації комплексу практичних дій щодо реалізації наступності, ефективність форм, методів та засобів підготовки дитини до навчання, їх відповідність віковим та індивідуальним особливостям дітей;
- організаційні – вміти привертати увагу дітей та батьків до необхідності підготовки до школи, управляти процесом формування загальної і спеціальної готовності дітей до навчання, проводити навчання в ігровій формі, приймати рішення та знаходити найбільш ефективні засоби педагогічної взаємодії;
- інформаційні – вміти логічно, оперативно збирати інформацію, інтерпретувати знання, отримані з різних джерел;
- комунікативні – моделювати спілкування з дітьми, батьками, колегами, встановлювати емоційний контакт з дитиною, володіти вербальними і невербальними засобами спілкування, створювати сприятливу атмосферу у групі для творчого самовираження дитини [1].

На сучасному етапі розвитку освіти педагог несе особисту відповідальність за організацію навчально-виховного процесу. Це означає, що майбутній фахівець має вміти обирати ефективні способи організації виховання та навчання дітей, що будуть забезпечувати готовність дитини до наступної ланки освіти. Здійснення продуктивної підготовки майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти до забезпечення наступності навчання в ЗДО та початковій школі можливе тільки за умови, що вона буде відповідати змісту Державних стандартів вищої освіти зі спеціальності “Дошкільна освіта”, “Початкова освіта”, БКДО, ДСПО.

Майбутні фахівці дошкільного виховання і початкової освіти повинні добре знати особливості розвитку дітей дошкільного і молодшого шкільного віку; бути ознайомлені з напрямками розвитку, освіченості та виховання дітей на кожній наступній сходинці освіти; з новітніми технологіями, програмами навчання та виховання на обох ланках освіти; розуміти співвідношення між загальною та спеціальною підготовкою до школи, знаннями, вміннями і навичками; розуміти специфіку переходу від ігрової діяльності до навчальної; знати методи, форми навчально-виховної роботи в старшій групі дошкільного закладу і 1 класі, методи та прийоми роботи з дітьми з розвитку мовлення, математики, ознайомлення з навколишнім, фізичного, естетичного виховання. Це важливо для ефективної підготовки старших дошкільників до навчання у початковій школі, для їх швидкої адаптації до навчального процесу та забезпечення наступності навчання між дошкільною та початковою ланками освіти.

Аналіз навчальних планів підготовки вихователя ЗДО і вчителя початкових класів свідчить, що велика увага приділяється предметам психолого-педагогічного характеру, що має враховувати специфіку вікових періодів – дошкільника і молодшого школяра. Її забезпечують психолого-педагогічні дисципліни: загальна педагогіка, загальна психологія, історія педагогіки, вікова та педагогічна психологія, порівняльна педагогіка, корекційна педагогіка, які входять до змісту підготовки і вихователя ЗДО, і вчителя початкової школи. Вчителі початкових класів також вивчають дидактику, школознавство, педагогічні технології у початковій школі. Наступність у дошкільній і початковій освіті забезпечують такі курси, як дитяча література, культура мовлення, різні методики викладання – математики, української мови, ознайомлення з навколишнім, образотворчого мистецтва, музичного виховання, фізичного виховання. Крім того, вчителі початкових класів вивчають методики викладання англійської мови, інформатики, основ здоров'я. Вихователі ж вивчають основи педіатрії, дитячі ігри, співробітництво дошкільного закладу з сім'єю.

У підготовці майбутніх вихователів ЗДО і вчителів початкових класів важливо врахувати той факт, що традиційні форми навчання, метою яких було надати знання і сформувати відповідні вмінні і навички, трансформуються у сучасні, які пов'язані з реальним життям. Адже сучасний педагог повинен не стільки дати знання, скільки орієнтуватись на всебічний розвиток дитини, формування компетентностей, розвиток творчого потенціалу, самостійності мислення тощо. Педагог повинен не давати готові знання, а підводити дитину, скеровувати до самостійного пізнання.

На сьогодні наукові дослідження в галузі підготовки майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти щодо забезпечення наступності навчання в ЗДО та початковій школі є відсутніми. Тому ця проблема є особливо актуальною і зумовлена не тільки суспільними цілями забезпечувати своєчасне становлення і повноцінний розвиток особистості з раннього дитинства, але й новим виміром у реформуванні професійної підготовки майбутніх педагогів, феноменом “швидкого застарівання знань”, процесами інтенсивної інформатизації суспільства та детермінується рядом суперечностей між: потребами суспільства у висококваліфікованих фахівцях у галузі дошкільної та початкової освіти, здатних до успішного виконання професійної діяльності та недостатнім рівнем сформованості умінь таких фахівців забезпечувати наступність навчання у ЗДО та початковій школі; відсутністю наукових розробок теоретичних та практичних аспектів підготовки майбутніх педагогів до забезпечення наступності навчання між дошкільною та початковою ланками освіти відповідно до нової редакції Базового компонента дошкільної освіти та Державного стандарту початкової освіти.

Отже, ефективність підготовки майбутніх вихователів ЗДО і вчителів початкової школи буде залежати від забезпечення таких умов:

- розуміння сутності принципу наступності взагалі, і наступності між дошкільною і початковою освітою зокрема;
- формування змісту освіти підготовки майбутніх фахівців у галузі дошкільної та початкової освіти у відповідності до вимог принципу наступності;
- розвиток компетентності майбутніх педагогів – знання, вміння, навички, мотиви, цінності, професійні якості; розвиток рефлексивних здібностей;
- формування установок у майбутніх вихователів ЗДО і вчителів початкових класів на самоосвіту і самовдосконалення, залучення студентів до наукової роботи;
- дослідження особистісного зростання і професійного розвитку майбутніх фахівців.

Список використаних джерел

1. Бондаренко Н.Б., Ляшова Н.М. Реалізація наступності між дошкільною та початковою ланками освіти // http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis.../cgiirbis_64.exe?...
2. Бушуєва Н. Шестирічки: формування повноцінної навчальної мотивації // Дошкільне виховання. 2002. №9. С. 4-13.
3. Вашуленко О. Питання наступності в педагогічній теорії // Педагогіка і психологія. 2005. №4. С. 49-58.
4. Гончарова И.Н. Преремственность дошкольного и начального образования и проблемы подготовки педагогов к её реализации // Образование для XXI века: доступность, эффективность, качество. М., 2002. С. 209-211.
5. Гордій Н.М. Напрямки наступності дошкільної та початкової освіти // http://www.rusnauka.com/26_OINXXI_2009/Pedagogica/52266.doc.htm
6. Коваленко О. Проблеми наступності дошкільної і початкової освіти // Початкова освіта. №48 (624). 2011. С. 3-6.

The article reveals the problem of pedagogical staff training on the principles of stage education. On the basis of the analysis of the teachers of the past and modern scholars' experience, the essence of the concept of "continuity" was analyzed, the psychological and pedagogical aspect of the problem of continuity was reviewed, certain problems in the realization of the tasks of continuity between preschool and primary stages of education were determined. The groups of skills necessary for successful implement of the continuity in practice were formulated, the main problems and directions of implementation of the principle of continuity between preschool education institutions and primary school were distinguished.

Much attention is focused on the necessity of pedagogical staff training for implementation of the principle of the continuity, future specialists training in preschool and primary education in accordance with the requirements of the principle of the continuity; the improvement of the content of education, the

formation of future teachers' professional competences, the ability for self-education throughout the life, the desire for the professional growth. The article demonstrates that the effectiveness of future preschool education institutions and primary school teachers training depends on such conditions as: understanding of the essence of the principle of continuity in general and the continuity between preschool and primary education in particular; the formation of the content of education of future specialists in the field of preschool and primary education training in accordance with the requirements of the principle of the continuity; the development of future teachers' competence – knowledge, skills, motives, values, professional qualities; the development of reflexive abilities; the formation of future preschool institutions teachers and primary school teachers' aims at self-education and self-improvement, the involvement of students in scientific work; the study of future specialists' personal growth and their professional development.

Key words: continuity, preschool education, primary education, pedagogical staff training.

УДК [378.016:78]:373.2.011.3-51

DOI: 10.32626/2309-9763.2019-26-2.271-275

Ірина Ларіна, Юлія Доля
Iryna Larina, Yuliia Dolia

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДО ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ В ПРОЦЕСІ МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ

FUTURE PRESCHOOL TEACHERS' TRAINING FOR PEDAGOGICAL COMMUNICATION IN THE PROCESS OF MUSICAL AND AESTHETIC WORK WITH PRESCHOOLERS

У статті розглянуто стилі педагогічного спілкування та особливості їх використання у професійній діяльності. Окреслено шляхи і запропоновано форми роботи щодо формування індивідуального стилю педагогічного спілкування майбутніх працівників дошкільних навчальних закладів у процесі їх музично-естетичної підготовки.

Ключові слова: педагогічне спілкування, демократичний стиль педагогічного спілкування, формування індивідуального стилю педагогічного спілкування, музично-мовленнєва діяльність, інформаційно-комунікативні технології.

Сучасний світ постійно змінюється, а разом із ним змінюються й наші діти. Сьогодні вже не викликає сумніву той факт, що сучасні дошкільники дуже відрізняються від своїх однолітків минулих десятиріч. І навіть не тому, що змінилася природа самої дитини: принципово змінилося життя, очікування дорослих і дітей, виховні моделі у сім'ї і у закладі дошкільної освіти.

Сучасна освіта може бути продуктивною лише за умови, якщо до її змісту закласти потреби сучасних дітей, що, в свою чергу, висуває нові вимоги до професійної підготовки педагогічних працівників, які мають володіти повним арсеналом педагогічного впливу на дошкільників.

Сучасний педагог має вміти створювати і підтримувати сприятливий мікроклімат у дитячому колективі, забезпечувати психологічний комфорт і емоційне благополуччя дітей. Такі умови сприятимуть їх усебічному розвитку, гармонізації стосунків між дітьми і вихователем, дадуть змогу кожній дитині почуватися щасливою.

Задля ефективного вирішення цих та інших виховних завдань майбутній дошкільний працівник на момент початку професійної діяльності повинен мати сформований власний позитивний стиль педагогічного спілкування з дошкільниками.